

מגמת משפט עברי

2 יחידות לימוד

בחינת מתכונת

הוראות לנבחנים:

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי (150 דקות ותוספת זמן 35 דקות)

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלוש יחידות:

יחידה ראשונה - "משפט ויושר"

יחידה שניה - "בינו לבינה"

יחידה שלישית – "הורים וילדים"

בכל יחידה שני פרקים:

פרק ראשון - שאלות על סוגיה נתונה - 40 נקודות

פרק שני - שאלות קצרות - 10 נקודות

סה"כ 50 נקודות ליחידה

עליכם לענות רק על שאלות משתי היחידות שלמדתם $100=250 \times$

ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק/י את השאלה, אלא רשום/י מספרה בלבד.

(2) התרכז/י בנושא שים/י לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

בהצלחה!

יחידה ראשונה - "משפט ויושר" (50 נקודות)

ביחידה זו יש לענות על שאלות בפרק הראשון ובפרק השני, לפי ההוראות בכל פרק.

פרק ראשון - שאלות על סוגיה נתונה (40 נקודות)

בחרו באחת מן הסוגיות א-ב שבנספח, וענו על שש השאלות הנוגעות לסוגיה שבחרת.

סוגיה א – תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא, דף כ, ע"א-ע"ב

אם בחרתם בסוגיה זו, עיינו בסוגיה א שבנספח, וענו על שש השאלות 1-6

1. א. עיינו בכותרת דף הגמרא וכתבו מהו שם הפרק, מה שם המסכת ומהו מספר הפרק בו מופיעה הסוגיה.

[3נק]

ב. לאיזה סדר שייכת סוגיה זו ובמה עוסק סדר זה? [2 נק]

ג. כתבו שמות שני סדרים נוספים ובמה כל אחד מהם עוסק. [2נק]

2. לאביגדור יש חמור שאוכל בכל יום חציר בשווי 15 שקלים. אתמול נכנס החמור לגינת הירק של עליזה השכנה

ואכל פירות וירקות בשווי 40 שקלים. מה תקבע המשנה במידה ועליזה תתבע את אביגדור לדין? נמקו

תשובתכם. [3נק]

3. "לא הוית גבן באורתא בתחומא, דאיבעיא לן מילי מעלייתא..."

א. הסבירו משפט זה במילים שלכם וכתבו מי אמר זאת למי. [3נק]

ב. מהי ה"מילי מעלייתא" בה מדובר בקטע זה? [3נק]

4. לא צריכא, בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר...הא איתהנית"

א. לטענת הגמרא למקרה זה אין פתרון ברור. הסבירו מדוע, תוך התייחסות לטיעון שיכול כל צד להציג. [3נק]

ב. הסבירו מהו הפתרון שמציע רמי בר חמא? ועל מה מבסס את תשובתו. [3נק]

ג. מדוע רבא סבור שתשובה זו מוטעית. הסבירו. [4נק]

5. "רבי יהודה אומר: אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו ... שחוריתא דאשייתא"

א. על פי רב יהודה, מהו הדין במקרה של הדר בחצר חבירו שלא מדעתו? ומה יכולה להסיק מכך הגמרא? [3נק]

ב. הסבירו את הביטויים: תא שמא, שמע מניה, שאני התם. [3נק]

ג. כיצד מסבירה הגמרא את טענת רבי יהודה? הסבירו. [3נק]

6. מיומנות והבנה: **חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979**

סעיף 1 (א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן - הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה. (ב) אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או בדרך אחרת.

סעיף 2 - בית המשפט רשאי לפטור את הזוכה מחובת ההשבה לפי סעיף 1, כולה או מקצתה, אם ראה שהזכיה לא היתה כרוכה בחסרון המזכה או שראה נסיבות אחרות העושות את ההשבה בלתי צודקת.

על פי סעיף 1, הזוכה חייב לשלם על הנאתו. הסבר מה מוסיף סעיף 2 ועל איזה מצב במשפט העברי הוא מתבסס. [5נק]

סוגיה ב': תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא, דף צ"ד, ע"ב
אם בחרתם בסוגיה זו, עיינו בסוגיה ב' שבנספח וענו על השאלות 7-12

15. א. הסוגיה מופיעה במסכת בבא קמא. כתבו לאיזו סדר שייכת הסוגיה ובמה עוסק סדר זה. [2נק]
ב. כתבו שמות של שני סדרים נוספים ובמה עוסק כל אחד. [2נק]
ג. כתבו את הידוע לכם על התלמוד הבבלי (מהו, היכן נכתב, באיזו שנה נחתם, וכיצד מכונים החכמים) [3נק]

16. **"תנו רבנן: הגזלנים ומלוי בריבית שהחזירו – אין מקבלין מהן, והמקבל מהן – אין רוח חכמים נוחה הימנו"**

א. הסבירו את התקנה ואת מטרתה. [3נק]
ב. **"אמר רבי יוחנן: בימי רבי נשנית משנה זו"** – מיהו "רבי", מה היה עיקר פועלו וכיצד ניתן להסביר את טענת רבי יוחנן? [3נק]

17. **"מיתיבי: הניח להם אביהם מעות של ריבית... הא אביהם חייב להחזיר"**
א. הסבירו את המונח התלמודי "מיתיבי" (פירוש מילולי ולמה משמש בדיון התלמודי) [2נק]
ב. מה קובעת התקנה בעניין הבנים, הסבירו במילים שלכם. [2נק]
ג. מה יכולה הגמרא להסיק מניסוח התקנה בחלק זה ומדוע הדבר מעורר תמיהה? [3נק]

18. **"והא דקתני בדידהו...תנא רישא נמי בדידהו"**
א. הסבירו את קושיית (שאלת) הגמרא. [3נק]
ב. הסבירו את התשובה לקושייה זו. [3נק]

19. **"ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר?...עד שמת."**

- א. הסבירו את התמיהה המוצגת בגרמא. [3נק]
ב. תמיהה זו מבוססת על פסוק מהמקרא. הסבירו את פשט הפסוק ואת הקשרו למקרה זה. [2נק]
ג. "אי עשה תשובה - מאי בעי גביה?" – הסבירו את השאלה ואת התשובה לשאלה זו. [4נק]

20. מיומנות והבנה

קראו את דברי שולחן ערוך (חושן משפט שס"ו):
גזלן מפורסם (שעסקיו בכך ותשובתו קשה) הבא לעשות תשובה מעצמו,
אם אין הגזילה [החפץ שגזל] קיימת אין מקבלין ממנו כדי שלא ימנע מלעשות תשובה,
ואם רצה לצאת ידי שמים והחזיר, אין מוחין ביד הנגזל מלקבלו.
הגה: וכן אם לא בא לעשות תשובה מעצמו רק שהנגזל צריך לתבעו מחייבים אותו להחזיר.

- א. לפי שולחן ערוך, באיזה מקרה ניתן לקבל את הגזילה בגזלן שהחזיר? [3נק]
ב. מתי יהיה על הגזלן להחזיר על פי הרמ"א? כפי שמנוסח בהגה? [2נק]

פרק שני – שאלות קצרות מהיחידה "משפט ויושר" (10 נקודות)

ענו על אחת מהשאלות 13-14

13. א. ההלכה קובעת את ההתנהגות הראויה של יהודים כלפי שכניהם הלא יהודים.
הביאו שתי דוגמאות מחומר הלימוד שלמדתם להתנהגות כזו. [6נק]
ב. על איזה עיקרון מתבססת ההלכה בנוגע להתנהגות הראויה כלפי שכנים לא יהודים? הסבירו. [4נק]

13. א. הסבירו את המושג "לפנים משורת הדין" [2נק]
ב. תנו שתי דוגמאות משתי סוגיות שונות שלמדתם למקרה בו אדם פעל לפנים משורת הדין, הסבירו
בכל

דוגמא מדוע נחשב המעשה ל"לפנים משורת הדין" [8נק]

יחידה שניה - "דברים שבינו לבינה" (50 נקודות)

ביחידה זו יש לענות על שאלות בפרק הראשון ובפרק השני, לפי ההוראות בכל פרק.

פרק ראשון - שאלות על סוגיה נתונה (40 נקודות)

בחרו באחת מן הסוגיות ג-ד שבנספח, וענו על שש השאלות הנוגעות לסוגיה שבחרת.

סוגיה ג': תלמוד בבלי, מסכת כתובות דף ס"ב, ע"ב
אם בחרתם בסוגיה זו, עיינו בסוגיה ד שבנספח וענו על השאלות 15-20

15. לפניכם חמישה הגידים העתיקו למחברתכם רק את ההיגדים הנכונים: [3נק]
- התלמוד נכתב בישראל ונחתם על ידי רבי יהודה הנשיא.
- התלמוד נחתם בשנת 500 לספירה.
- מסכת כתובות עוסקת בדין פלילי, אזרחי ובדיני מוסר.
- התלמוד כתוב בשפה הארמית.
- התלמוד הוא חלק מן הספרות האמוראית.

16. "איעכב לי עד דאתי בהדר, לא איעכבא ליה"
א. מי הדובר, ומדוע ביקש מחברו להתעכב? [3נק]
ב. לדעתך, מדוע לא נענה חברו לבקשתו? [2נק]

17. "אזל יתיב אגודא דנהרא [...] בת חכינאי בת חכינאי"
א. מה עשה רבי חנניה כשהגיע לעירו, ומדוע? [4נק]
ב. מה אפשר ללמוד מן העובדה שקראו לבתו "בת חכינאי בת חכינאי"? [3נק]

-----המשך בעמוד

הבא -----

18. א. יש הטוענים כי בסיפור זה מובעת ביקורת שלילית על רבי חנניה בן חכינאי. הסבירו והדגימו טענה זו (הביאו שלוש דוגמאות לכך). [6נק]
ב. יש הטוענים שסופו של הסיפור בא להפחית מן הביקורת על רבי חנניה בן חכינאי. הסבירו טענה זו. האם אתם מסכימים עם טענה זו? נמקו. [3נק]

19. א. מה הם שני הערכים המתנגשים בסיפור זה? [3נק]
ב. הציעו דרך שונה מדרכו של חנניה בן חכינאי להתמודד עם ההתנגשות בין שני הערכים הללו. [3נק]

20. מיומנות והבנה

קראו את הקטע מתוך מאמרה של פרופ' שולמית ולר "נשים ונשיות בסיפורי התלמוד" וענו על השאלות:
[...] בקובץ הסיפורים על תלמידי חכמים שעזבו את בתיהם מתגלה רגישות גבוהה מאוד להרגשותיהן ולעמדותיהן של הנשים. זווית הראייה הנשית מתבטאת הן בכל סיפור כלפי עצמו והן בדרך עריכת הסיפורים בקובץ. נראה כי העריכה מכוונת בבירור ללקח, שעל פיו הבנה ושותפות בין בני הזוג, וגילוי רגישות לרצונה ולצרכיה של האישה חשובים יותר מקריירה של לימוד תורה, על אף חשיבותה ומרכזיותה של זו בעולם היהודי.

- א. הסבירו את טענתה על פרופ' ולר. [2נק]
ב. כיצד הסיפור שבסוגיה זו או סיפור אחר מקובץ הסיפורים מדגיש את הטענה הזו? [3נק]

סוגיה ד': תלמוד בבלי, יבמות סג, עא-ע"ב

אם בחרתם בסוגיה זו, עיינו בסוגיה ד שבנספח וענו על השאלות 21-26

21. א. עיינו בכותרת דף הגמרא וכתבו לאיזה מסכת ולאיזה סדר שייכת סוגיה זו. [2נק]
ב. ציינו שמות של עוד שתי מסכתות המופיעות בסדר זה. [2נק]

22. **"רב הוה מיפטר מרבי חייא... ומוצא אני מר ממוות את האישה"**

- א. היכן פעלו רב ורבי חייא? כתבו כיצד זיהתם זאת. [3נק]
ב. הסבירו את תמיהתו של רב על ברכתו של רבי חייא. [4נק]
ג. כיצד פתר רב את תמיהתו? [4נק]

23. **רב הוה קא מצערא לה דביתהו...**

- א. הסבירו בפירוט (במילים שלכם) במה הייתה אישתו של רב מצערת אותו. [3נק]
ב. מה גרם לרב לומר לבנו: "איעליא לך אמך!" הסבירו. [4נק]

24. **"היינו דקא אמרי אינשי: דנפיק מינך – טעמא מלפך"**

- א. מה משמעות הביטוי "אמרי אינשי" ולמה משמש? [3נק]
ב. מי אומר למי משפט זה ומה המסר? [4נק]

-----המשך בעמוד

הבא -----

25. **רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו... מצילות אותנו מן החטא"**

- א. כיצד התנהג רבי חייא כלפי אשתו? [3נק]
ב. הסבירו כיצד מנמק רבי חייא את היחס שלו כלפי אישתו. [3נק]

26. **מיומנות והבנה:**

קראו את הקטע מתוך חוק הגישור וענו על השאלה:

חוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה, תשע"ה-2014* (חוק גישור)

1. מטרתו של חוק זה לסייע לבני זוג ולהורים וילדיהם ליישב סכסוך משפחתי ביניהם בהסכמה ובדרכי שלום, ולצמצם את הצורך בקיום התדיינות משפטית, מתוך התחשבות במכלול ההיבטים הנוגעים לסכסוך ובטובתם של כל ילדה וילד. [...]

3. (א) המבקש להגיש לערכאה שיפוטית תובענה בעניין של סכסוך משפחתי יגיש תחילה לערכאה השיפוטית בקשה ליישוב סכסוך; הבקשה לא תכלול טענות או עובדות בקשר לסכסוך או בקשר לסמכות השיפוט של הערכאה השיפוטית.

(ב) (1) הוגשה בקשה ליישוב סכסוך כאמור בסעיף קטן (א), יוזמנו הצדדים לבקשה ליחידת הסיוע שליד הערכאה השיפוטית לארבע פגישות מידע, היכרות ותיאום... כדין הזמנה לדיון בבית המשפט; יחידת הסיוע רשאית לקיים מספר קטן יותר של פגישות, בהתאם לשיקול דעתה המקצועי.

- א. מהי מטרת החוק והאם חובה על בני הזוג להגיע לפגישות? [2נק]
ב. למי משני הזוגות, רבי חייא ואשתו או רב ואשתו עשוי חוק זה לסייע? נמקו דעתכם. [3נק]

פרק שני – שאלות קצרות מהיחידה "דברים שבינו לבניה" (10 נקודות)

ענו על אחת מהשאלות 27-28

27. א. ציינו את שלוש החובות של הבעל כלפי אשתו מדאורייתא והסבירו אחת מהן. [6נק]
ב. ציינו שתיים מן החובות של הבעל כלפי אשתו מדרבנן, והסבירו אחת מהן. [4נק]
28. אורן ושירה נישאו. אורן רצה להפקיד את סכום הכסף שצוין בכתובה של שירה בידי אביה.
א. הסבירו את המצב שעלול להיווצר עקב הפקדת הכסף בידי אביה של שירה. [4נק]
ב. הסבירו את התקנה שתיקן שמעון בן שטח כדי למנוע מצב זה. [6נק]

נספח א' - תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא, דף כ, ע"א-ע"ב

- אמר ליה רב חסדא לרמי בר חמא: לא הוית גבן באורתא בתחומא, דאיבעיא לן מילי מעלייתא.
אמר: מאי מילי מעלייתא?
אמר ליה: הדר בחצר חבירו שלא מדעתו - צריך להעלות לו שכר, או אין צריך?
היכי דמי?
אילימא, בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר
זה לא נהנה וזה לא חסר!
אלא בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר
זה נהנה וזה חסר!
לא צריכא, בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר
מאי?
מצי אמר ליה: מאי חסרתין?
או דלמא מצי אמר: הא איתהנית.

אמר ליה מתניתין היא.

הי מתניתין?

אמר ליה: לכי תשמש לי. שקל סודריה כרך ליה.

אמר ליה: "אם נהנית משלמת מה שנהנית"

אמר רבא: כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה!

דאף על גב דלא דמי למתניתין, קבלה מיניה.

האי - זה נהנה וזה חסר

והאי - זה נהנה וזה לא חסר הוא!

ורמי בר חמא?

סתם פירות ברשות הרבים אפקורי מפקר להו.

[...]

תא שמע: הבית והעלייה של שנים שנפלו, אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה

הרי בעל העלייה בונה בית ויושב בה עד שיתן לו יציאותיו.

יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית, הא שכרו לא.

שמע מניה: זה נהנה וזה לא חסר – פטור!

שאני התם: דביתא לעלייה משתעבד .

תא שמע: רבי יהודה אומר: אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר.

שמע מניה: זה נהנה וזה לא חסר - חייב!

שאני התם: משום שחרוריתא דאשייתא.

שלחיה בי רבי אמי, אמר: וכי מה עשה לז? ומה חסרו? ומה הזיקו?

רבי חייא בר אבא אמר: נתיישב בדבר.

הדר שלחיה קמיה דרבי חייא בר אבר.

אמר: כוליה האי שלחו לי ואזלי? אילו אשכחי בה טעמא – לא שלחנא להו?

אתמר: רב כהנא, אמר רבי יוחנן: אינו צריך להלות לו שכר.

רבי אבהו, אמר רבי יוחנן: צריך להעלות לו שכר.

נספח ב' - תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא, דף צ"ד, ע"ב

תנו רבנן: הגזלין ומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן

והמקבל מהן אין רוח חכמים נוחה הימנו .

אמר רבי יוחנן: בימי רבי נשנית משנה זו
דתניא: מעשה באדם אחד שבקש לעשות תשובה.
א"ל אשתו ריקה אם אתה עושה תשובה,
אפילו אבנט אינו שלך ונמנע ולא עשה תשובה.
באותה שעה אמרו הגזלנין ומלוי רביות שהחזירו
אין מקבלין מהם והמקבל מהם אין רוח חכמים
נוחה הימנו.

מיתיבי: הניח להם אביהם מעות של רבית, אע"פ שהן יודעין שהן רבית אין חייבין להחזיר.
אינהו הוא דלא, הא אביהם - חייב להחזיר.

בדין הוא דאביהם נמי אינו חייב להחזיר.
והא דקתני בדידהו, משום דקא בעי למתני סיפא:
הניח להם אביהם פרה וטלית וכל דבר המסויים,
חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם
תנא רישא נמי בדידהו

ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר?
אקרי כאן: (שמות כב, כז) "ונשיא בעמך לא תאור"
בעושה מעשה עמך.
כדאמר רב פנחס: בשעשה תשובה
הכא נמי בשעשה תשובה.
אי עשה תשובה - מאי בעי גביה?
איבעי ליה לאהדורי!
שלא הספיק להחזיר עד שמת.

נספח ג' - תלמוד בבלי, מסכת כתובות דף ס"ב, ע"ב

אף על פי פרק חמישי כתובות

רבי חנניה בן חכינאי הוה קאזיל לבי רב בשיליה הלוליה דרבי שמעון בן יוחאי,
אמר ליה: איעכב לי עד דאתי בהדה. לא איעכב ליה.
אזל יתיב תרי סרי שני בבי רב.
עד דאתי, אישתנו שבילי דמתא ולא ידע למיזל לבייתה.
אזל יתיב אגודא דנהרא.
שמע לההיא רביתא דהוו קרו לה: "בת חכינאי, בת חכינאי, מלי קולתיה וקא ניזיל". אמר:
שמע מינה האי רביתא דידן. אזל בתרה.
הוה יתיבא דביתהו קא נהלה קמחא, דל עינה חזיתיה, סוי לבה, פרח רוחה,
אמר לפניו: רבונו של עולם, ענייה זו זה שברה?! בעא רחמי עליה ו[א]חיה.

נספח ד' - תלמוד בבלי, יבמות סג, עא"-ע"ב

הבא על יבמתו פרק שישי יבמות

רב הוה מיפטר מרבי חייא. אמר ליה: רחמנא ליצלך ממידי דקשה ממיתא.
ומי איכא מידי דקשה ממיתא?
נפק דק ואשכח: "ומוצא אני מר ממות את-האשה וגו'".
רב הוה קא מצערא לה דביתהו, כי אמר לה: 'עבידי לי טלופחי' - עבדא ליה חימצי.
'חימצי' - עבדא ליה טלופחי.

כי גדל חייא בריה, אפיך לה. אמר ליה: איעליא לך אמר!

אמר ליה: אנא הוא דקא אפיכנא לה.

אמר ליה: היינו דקא אמרי אינשי: דנפיק מינך - טעמא מלפך,

את לא תעביד הכי, שנאמר: למדו לשונם דבר-שקר. (ירמיהו ט, ד)

רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו, כי הוה משכח מידי,

צייר ליה בסודריה ומייתי ניהליה.

אמר ליה רב: והא קא מצערא ליה למר! אמר ליה: דיינו שמגדלות את בנינו,

ומצילות אותנו מן החטא.